

การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมล้านนาของชุมชนตำบลห้วยสัก

อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

MANAGEMENT OF CULTURAL RESOURCES IN THE AREA OF LANNA LANTERNS BY THE RESIDENTS OF HUAI SAK DISTRICT, CHIANG RAI CITY, CHIANG RAI.

พระไพโรจน์ มหาวิโร (ใหม่วงศ์)

Phrapaison Mahavero (MaiWong)

นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

thanit_loonlawan@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมล้านนาของชุมชนตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 2. เพื่อพัฒนาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมล้านนา ของชุมชนตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 3. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมล้านนา ของชุมชนจังหวัดเชียงรายการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Reserch) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document) และจากการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1) การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมล้านนา ของชุมชนตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า ชุมชนตำบลห้วยสัก มีการให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านการผลิตโคมล้านนา รวมถึงการปรับแต่ง ปรับปรุง ปรับเปลี่ยน คิดค้นและปรับใช้การผลิตโคมล้านนาแบบโบราณและแบบใหม่ ให้ผสมกลมกลืนกันในเรื่องของรูปแบบ ลวดลาย รูปทรงและวัสดุที่ใช้ในการผลิตโคมล้านนา เพื่อใช้สำหรับบูชาพระพุทธเจ้าในช่วงประเพณียี่เป็ง

2) พัฒนาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมล้านนา ของชุมชนตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า ชุมชนตำบลห้วยสัก มีพัฒนาการในการผลิตโคมไฟล้านนาด้วยการออกแบบไว้อยู่ 8 ชนิด คือ 1) โคมแปดเหลี่ยม 2) โคมไฟ 3) โคมดาว 4) โคมหุกระต่าย 5) โคมไต 6)

โคมดอกบัว 7) โคมผัด 8) โคมรูปสัตว์ โดยมีการพัฒนารูปแบบให้ แตกต่างออกไปอีกเป็นจำนวนมาก และยังมีการทำโคมเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งประยุกต์ใช้ในการตกแต่ง อาคารสถานที่ เพื่อให้เกิดความสวยงามได้บรรยากาศแบบล้านนา

3) การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมล้านนา พบว่า ชุมชน ตำบลห้วยสัก ได้อาศัยการมีส่วนร่วมของ วัด บ้าน โรงเรียน ชุมชน ราชการ หน่วยงานท้องถิ่น ได้เข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการผลิตโคมล้านนา ในด้านการตัดสินใจ กระบวนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ กระบวนการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และกระบวนการมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล เป็นต้น

คำสำคัญ: การจัดการ; ทรัพยากรวัฒนธรรม; โคมล้านนา

Abstract

This material has objectives to 1. study the cultural resource management of Lanna lanterns of Huai Sak sub-district communities, Muang district, Chiang Rai province, 2. develop cultural resource management for Lanna lanterns Community in Huai Sak sub-district, Muang district, Chiang Rai Province and 3. to strengthen the Lanna lantern cultural resource management network of the community in Chiang Rai. This is the qualitative research, the tools to collect data were document and interviewing and the research result was found that;

1) the cultural resource management of Lanna lanterns of Huai Sak sub-district communities, Muang district, Chiang Rai province, Huai Sak sub-district community gave knowledge about the wisdom of Lanna lantern production, including adjusting, improving, modifying, inventing and adapting the production of ancient and new Lanna lanterns mixing harmoniously in terms of patterns, shapes and materials used in the production of Lanna lanterns to be used for worshipping the Lord Buddha during the Yi Peng tradition.

2) The development of cultural resource management for Lanna lanterns Community in Huai Sak sub-district, Muang district, Chiang Rai Province, Huai Sak sub-district

community developed the production of Lanna lamps into 8 types of designs as follows: 1) octagon, 2) lamp, 3) star, 4) rabbit ear, 5) Ti, 6) lotus, 7) fan and 8) animal with the development of designs in many different styles and still developed lanterns to be used for various ceremonies continuously, also applied to decorate the building to create a beautiful Lanna atmosphere. And

3) strengthening the Lanna lantern cultural resource management network of the community in Chiang Rai, Huai Sak sub-district community relied on participation of temples, houses, schools, communities, government offices, and local authorities to play the role in preserving and inheriting the wisdom of Lanna lantern production in decision-making, the process in involving in the operation, the process of participating in benefits and the process of participating in the evaluation, etc.

Key Words: Management, Cultural Resource, Lanna Lantern.

บทนำ

ปัจจุบันรัฐบาลได้มีการกำหนดนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างเสริม โดยอิงวัฒนธรรมของแต่ละแห่งมาใช้ในการบริหารประเทศ ซึ่งย่อมส่งผลถึงการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ก้าวหน้าได้อย่างไรก็ตามการมุ่งหวังเพียงผลตอบแทนทางเศรษฐกิจอันเกิดจากการส่งเสริมการผลิต การค้า การบริการและการท่องเที่ยวโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบอันอาจเกิดขึ้นจากการทำลายสภาพแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมสามารถทำให้ประเทศสูญเสียศักยภาพการพัฒนาเศรษฐกิจส่วนหนึ่งและการสูญเสียเอกลักษณ์ของชาติอีกส่วนหนึ่งไปได้ระบบเศรษฐกิจยุคใหม่มีแนวโน้มอิงวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น ซึ่งรวมเรียกกันว่า “อุตสาหกรรมวัฒนธรรม” แต่การปรับตัวของภาครัฐและระบบราชการไทยยังอยู่ในขั้นเริ่มต้น หน่วยงานส่งเสริมวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวได้นำมิติวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์โอท็อปส่งเสริมธุรกิจชุมชน รวมทั้งการค้นหาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมอื่นๆ มาเป็นจุดขายเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างเสริมที่เน้นการผลิตที่ยั่งยืนและพึ่งพาตนเองได้การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างเสริมเพื่อก่อให้เกิดการผลิตที่ยั่งยืนและพึ่งพาตนเองได้ของชุมชน

ต่างๆจะทำให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจถึงแนวคิดรูปแบบ และกระบวนการ ถ่ายทอดทรัพยากร
วัฒนธรรม องค์ความรู้ด้านการผลิตโคมล้านนาของชุมชน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัด
เชียงราย

อุตสาหกรรมถือเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่สร้างรายได้เข้าประเทศ ปัจจุบันรายได้
จากภาคอุตสาหกรรมอยู่ที่ประมาณ 10 % ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ การมุ่งเน้นใน
การพัฒนาภาคอุตสาหกรรม ด้วยการเพิ่มขีดความสามารถทางการผลิตและการแข่งขัน จึงเป็น
นโยบายสำคัญของรัฐบาลในทุกยุคทุกสมัย นโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ภายใต้โครงการเศรษฐกิจ
ไทยเข้มแข็ง เป็นหนึ่งในนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาล องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่สนับสนุน
การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรและชุมชน คือ การนำองค์ความรู้
และนวัตกรรมใหม่ที่มีอยู่มาพัฒนาและดำเนินการให้เกิดผลผลิตและผลกระทบต่อชุมชนและสังคม
ด้วยการสร้างผลิตเชิงสร้างสรรค์และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและชุมชน เพื่อผลักดันให้เกิดเศรษฐกิจ
ฐานความรู้

โคมพื้นบ้านล้านนาเป็นงานศิลปหัตถกรรมแขนงหนึ่งที่คู่เมืองล้านนามาช้านาน เป็นสิ่ง
ของเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวล้านนาในอดีต จึงอาจกล่าวได้ว่าโคมเป็นผลิตผลทาง
วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตในส่วนของพิธีการและประเพณีทางล้านนา โคมแสดงถึงสัญลักษณ์
ของประเพณียี่เป็ง (ลอยกระทง) ของชาวบ้าน โคมที่มีชื่อเสียงและมีความประณีตของล้านนา คือ
โคมเชียงราย ในอดีตมีสถานที่ทำโคมอยู่มาก แต่ละพื้นที่ล้วนมีเอกลักษณ์หรือรูปแบบแตกต่างกัน ใน
ปัจจุบันการทำโคมเริ่มสูญหาย หดความสำคัญลงเนื่องจากการผลิตที่ต้องใช้ทักษะความชำนาญของผู้
ประดิษฐ์เป็นอย่างมากแต่ยังพอมีสถานที่หรือกลุ่มชาวบ้านที่มีชื่อเสียงในการทำโคมหลงเหลืออยู่ เช่น
ของชุมชนตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย เป็นต้น โดยโคมมีหลายลักษณะหลาย
แบบ เช่น โคมแขวน โคมค้ำ โคมหุกระต่าย โคมราว โคมผัด หรือโคมเวียน เป็นต้น ปัจจุบันโคม
ล้านนาเป็นที่นิยมและใช้กันอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะในช่วงเดือนยี่เป็ง (ลอยกระทง) เพื่อใช้ถวาย
เป็นพุทธบูชาและสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนและผู้ผลิตเป็นอย่างมากและสามารถพัฒนาสินค้า
ทางวัฒนธรรมนี้ไปสู่เศรษฐกิจชุมชนเชิงสร้างสรรค์ได้ ประกอบไปด้วย โคมไฟที่ชาวบ้านประดิษฐ์เพื่อ
ใช้สำหรับบูชาพระพุทธเจ้าในช่วง ประเพณียี่เป็งของชาวล้านนา(ประทีป พิษทองกลาง, 2561 : 37)

ในส่วนของปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเชิงสร้างสรรค์ได้แก่ผู้นำชุมชนโดยที่ชุมชนมีผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการอยู่ในชุมชน เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน พระสงฆ์ สถาบันการศึกษา เป็นต้น ได้ร่วมกันดำเนินงานต่างๆในการขับเคลื่อนการอนุรักษ์และส่งเสริมการผลิตโคมนำมาให้เป็นอาชีพหลักของคนในชุมชนมีถิ่นฐานที่ตั้งอยู่กลางเมืองเชียงราย ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ โครงสร้างทางสังคมชุมชนมีทรัพยากรคือภูมิปัญญาการผลิตโคมนำมาที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ตามต้องการมีระบบเครือญาติการแบ่งบริเวณที่ก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีอิสระมีจิตสำนึกทางวัฒนธรรมการอยู่รอดร่วมกันในการจัดการเป็นการจัดระเบียบชุมชนโดยคนในชุมชนการตั้งถิ่นฐานที่เอื้ออำนวยและก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่อยู่ร่วมกันตามธรรมชาติชุมชนมีผู้ผลิตโคมนำมาที่มีความสามารถที่เป็นบุคคลในสังคมชุมชนเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญความชำนาญด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดผลผลิตโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนชุมชนมีวัฒนธรรมคือชุมชนมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติที่ก่อให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องทั้งในด้านความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมของชุมชน ก่อให้เกิดจากการประกอบอาชีพผลิตโคมนำมาอย่างกว้างขวาง (พิมพ์ชนก สังข์แก้ว, 2561 : 85)

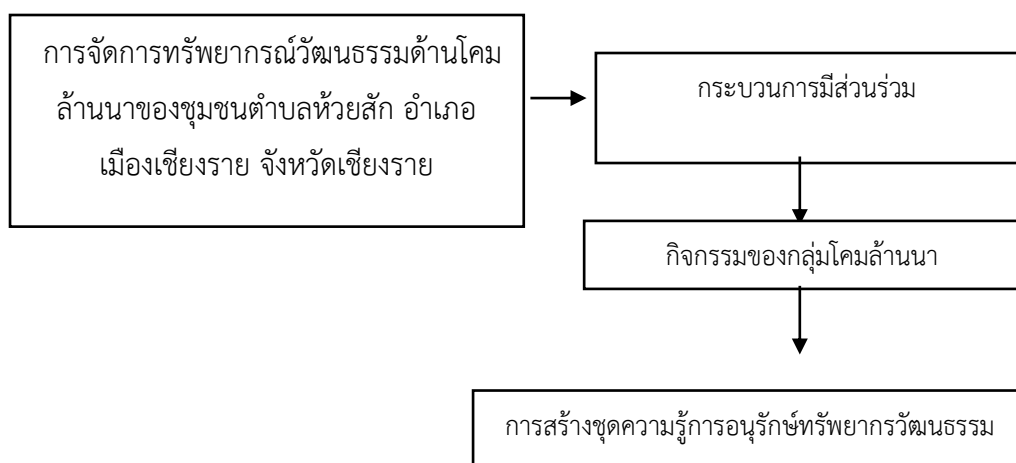
ผู้วิจัยสนใจในการที่จะศึกษาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมนำมาของชุมชนตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย โดยศึกษาเกี่ยวกับ รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเชิงสร้างสรรค์เพื่อการผลิตที่ยั่งยืนและพึ่งพาตนเองได้ของชุมชนผู้ผลิตโคมนำมาของชุมชนตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและผลิตภัณธ์ชุมชนในการพัฒนาสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ของชุมชนผู้ผลิตโคมนำมา จังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อการผลิตที่ยั่งยืนและพึ่งพาตนเองได้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของผู้ผลิตโคมนำมา ของชุมชนตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ตลอดจนถึงพัฒนาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมนำมา ของชุมชนตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย และพัฒนาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมนำมา ของชุมชนตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมล้านนา ของชุมชนตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อพัฒนาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมล้านนา ของชุมชนตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมล้านนา ของชุมชน จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษา การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมล้านนาของชุมชน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

กระบวนการวิจัยเรื่อง การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมล้านนาของชุมชนตำบล ห้วยสัก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

รวบรวมข้อมูลทั้งเอกสารและ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้สามารถสรุปได้ดังนี้คือ

1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย ในลักษณะการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากเอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทรัพยากรวัฒนธรรม แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วม แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรม แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการผลิตโคมล้านนา ประวัติและความเป็นมาของชุมชน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง เชียงราย จังหวัดเชียงราย รูปแบบ และกระบวนการ การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมล้านนา ของชุมชนตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

2) เก็บรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงเพื่อให้เห็นถึงรูปแบบและกระบวนการพัฒนางานวิจัยโดยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) จากการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อสรุปประเด็นการนำไปสู่การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

3) สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ผู้เชี่ยวชาญทางด้านประวัติศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านประเพณีและวัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยี ปรากฏท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เพื่อระดมแนวคิด เพื่อให้ได้มาซึ่งการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมล้านนาของชุมชนตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

4) เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาข้อมูลสรุป

5) สรุปผลการวิจัยที่ได้คือ การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมล้านนาของชุมชนตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

6) นำเสนอผลงานวิจัย ทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมล้านนาของชุมชนตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า

1) การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมล้านนา ของชุมชนตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า ชุมชนตำบลห้วยสัก มีการให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาด้านการผลิตโคมล้านนา รวมถึงการปรับแต่ง ปรับปรุง ปรับเปลี่ยน คิดค้นและปรับใช้การผลิตโคมล้านนาแบบโบราณและแบบใหม่ ให้ผสมกลมกลืนกันในเรื่องของรูปแบบ ลวดลาย รูปทรงและวัสดุที่ใช้ในการผลิตโคมล้านนา เพื่อใช้สำหรับบูชาพระพุทธเจ้าในช่วงประเพณียี่เป็ง

2) พัฒนาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมล้านนา ของชุมชนตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า ชุมชนตำบลห้วยสัก มีพัฒนาการในการผลิตโคมไฟล้านนาด้วยการออกแบบไว้อยู่ 8 ชนิด คือ 1) โคมแปดเหลี่ยม 2) โคมไฟ 3) โคมดาว 4) โคมหุกระต่าย 5) โคมไต้ 6) โคมดอกบัว 7) โคมพัด 8) โคมรูปสัตว์ โดยมีการพัฒนารูปแบบให้ แตกต่างออกไปอีกเป็นจำนวนมาก และยังมีการทำโคมเพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งประยุกต์ใช้ในการตกแต่งอาคารสถานที่ เพื่อให้เกิดความสวยงามได้บรรยากาศแบบล้านนา

3) การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมล้านนา พบว่า ชุมชนตำบลห้วยสัก ได้อาศัยการมีส่วนร่วมของ วัด บ้าน โรงเรียน ชุมชน ราชการ หน่วยงานท้องถิ่น ได้เข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการผลิตโคมล้านนา ในด้านการตัดสินใจ กระบวนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ กระบวนการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และกระบวนการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยเรื่อง การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมด้านโคมล้านนาของชุมชนตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ตั้งอยู่บนพื้นฐานสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม มีองค์ประกอบย่อย 2 ส่วน คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ คน ทรัพยากร ชื่อเสียง ฐานกลุ่มเครือญาติ การจัดระเบียบชุมชน และวัฒนธรรม ปัจจัยภายนอก ได้แก่ หน่วยงานราชการ สถานศึกษา สถาบันการเงิน และผู้บริโภคร 2) ด้านเศรษฐกิจ มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ความรู้และคุณธรรม และ 3) ศักยภาพของชุมชนมีองค์ประกอบย่อย 5 ข้อ ได้แก่ ทุนธรรมชาติ ทุนมนุษย์ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางกายภาพ และทุนทางเศรษฐกิจ จากผลการศึกษาชุมชนเมืองสาทรมีประวัติศาสตร์ในการผลิตโคมล้านนามายาวนาน ฝีมือประณีต โคมที่ผลิตมีความสวยงาม รูปแบบ

หลากหลาย ผลิตภัณฑ์เน้นศิลปะ ความเป็นเอกลักษณ์ของล้านนา นอกจากจะเป็นแหล่งผลิตโคม
ล้านนาที่มีคุณภาพแล้ว ชุมชนเมืองสาทรยังมีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นชุมชนต้นแบบในการ
ดำเนินการธุรกิจชุมชนเชิงสร้างสรรค์และแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมล้านนา หน่วยงานภาครัฐที่
เกี่ยวข้อง เช่นเทศบาลนครเชียงราย สำนักพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดเชียงราย การท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทย (ททท.) สำนักงานเชียงรายเป็นต้น ควรกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาชุมชนเพื่อ
ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เช่นกลุ่มผู้ผลิตโคมล้านนา เป็นต้น และควรพัฒนา
เศรษฐกิจชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างจริงจังโดยการสร้างความตระหนักรู้ความ
เข้าใจและเป็นหน่วยสนับสนุนในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลในเชิงรูปธรรมต่อไป ซึ่งมีงานวิจัยที่
สอดคล้องดังนี้คือ

ประทีป พิชทองกลาง ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเชิง
สร้างสรรค์ของกลุ่มผู้ผลิตโคมล้านนาชุมชนเมืองสาทร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา
พบว่า ชุมชนเมืองสาทรมีประวัติศาสตร์ในการผลิตโคมล้านนามายาวนาน ฝีมือประณีต โคมที่ผลิตมี
ความสวยงาม รูปแบบหลากหลาย ผลิตภัณฑ์เน้นศิลปะ ความเป็นเอกลักษณ์ของล้านนา นอกจากจะ
เป็นแหล่งผลิตโคมล้านนาที่มีคุณภาพแล้ว ชุมชนเมืองสาทรยังมีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นชุมชน
ต้นแบบในการดำเนินการธุรกิจชุมชนเชิงสร้างสรรค์และแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมล้านนา ส่วนรูปแบบ
การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มผู้ผลิตโคมล้านนา ตั้งอยู่บนพื้นฐานสำคัญ 3 ประการ
ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และ 3) ศักยภาพของชุมชน

พิมพ์ชนก สังข์แก้ว ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรม
"การปล่อยโคมลอย"ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่
เป็นเพศชายมีอายุระหว่าง 20-30 ปี จบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีสถานภาพโสดมีอาชีพเป็น
พนักงานบริษัทเอกชนมีรายได้อยู่ระหว่าง 70,001 -140,000 บาท ต่อเดือน และส่วนใหญ่มาจาก
ทวีปยุโรปนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี นามมาจาก
ภาคเหนือ มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีสถานภาพโสดส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมี
รายได้ไม่เกิน 15,000 บาท ต่อเดือนจากการสำรวจความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมการปล่อยโคม
ลอย เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความเข้าใจระหว่างนักท่องเที่ยวต่างชาติและ
นักท่องเที่ยวชาวไทยโดยใช้สถิติทดสอบ t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่านักท่องเที่ยว

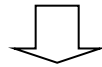
ชาวต่างชาติมีค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมการปล่อยโคลมลอยอยู่ในระดับปานกลาง (3.16) แตกต่างกับนักท่องเที่ยวชาวไทยมีค่าเฉลี่ยของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมการปล่อยโคลมลอยอยู่ในระดับมาก (3.92) ในทุกประเด็น

บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาสินค้าหัตถกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านถวายโดยชุมชน พบว่า สินค้าหัตถกรรมใหม่ทั้ง 10 ชิ้น ซึ่งเกิดจากการสร้างสรรค์ของชาวบ้านซึ่งเป็นผู้ผลิตแท้จริง ไม่ใช่เงินทุน หรือ พ่อค้าคนกลาง จึงนับได้ว่าเป็นการต่อยอดจากสินค้าหัตถกรรมเดิม ซึ่งเกิดจากการได้รับความรู้เชิงวิชาการ การถอดองค์ความรู้เพื่อค้นหาสินค้าหัตถกรรมที่เป็นอัตลักษณ์ เพื่อสร้างเรื่องเล่าสนับสนุนเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม เสริมคุณค่าทางการตลาด เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาสินค้าหัตถกรรม จัดว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านถวาย นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุน ส่งเสริมและหาตลาดรองรับสินค้าหัตถกรรมของชุมชน ให้ความช่วยเหลือในด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโทรทัศน์และสื่อสังคมออนไลน์

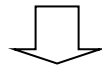
องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย มีดังนี้คือ

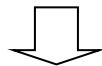
การจัดการทรัพยากรณัวัฒนธรรมด้านโคมล้านนาของชุมชนตำบลห้วยสัก
อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

มีชุดคู่มือ การจัดการทรัพยากรณัวัฒนธรรมด้านโคมล้านนา
ของชุมชนตำบลห้วยสักอำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

เกิดกระบวนการของวัด บ้าน โรงเรียน ชุมชน ราชการ ช่วยในการ
ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของของชุมชนตำบลห้วยสัก
อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ในการผลิตโคมล้านนา

มีการโปรโมท และ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ
ชุมชนตำบลห้วยสัก อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย
ในการผลิตโคมล้านนาโดยผ่านสื่อออนไลน์ และออฟไลน์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ประเทศไทยมีวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่หลากหลาย การพัฒนาในแนวทางเศรษฐกิจ
ชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ทุนวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่เป็นฐาน เป็นการมุ่งส่งเสริมความเข้มแข็งของ

ชุมชนหมู่บ้านอันเป็นวิถีการและกลไกของการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่ยังพัฒนาไปไม่ถึงระดับมาตรฐานยังมีอีกเป็นจำนวนมาก จึงขอเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

ก. รูปแบบการพัฒนาของแต่ละชุมชนในแต่ละส่วนจึงเป็นไปในอัตราที่ไม่เท่ากัน หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาลนครนครเชียงใหม่ เป็นต้น ควรกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาชุมชนเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เช่นกลุ่มผู้ผลิตโคมล้านนา เป็นต้น

2. ควรพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่อย่างจริงจังจริงใจโดยการสร้างความตระหนักความรู้ความเข้าใจและเป็นหน่วยสนับสนุนในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลในเชิงรูปธรรม ด้วยการให้โอกาสซึ่งจะทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองเมื่อชุมชนเข้มแข็งขึ้นจะสามารถผูกโยงชุมชนหมู่บ้านและเครือข่ายให้เข้มแข็งได้อาจทำให้ระบบทุนนิยมไทยยอมรับพื้นฐานวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) งานวิจัยนี้ผู้วิจัย มุ่งเน้นการศึกษาภูมิปัญญาและแนวทางการสืบทอดภูมิปัญญาเพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์ และสืบทอดการผลิตโคมล้านนาเท่านั้น ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยในภูมิปัญญาล้านนาด้านอื่น ๆ

2) ควรทำการวิจัยแบบเจาะลึกระหว่างครุภูมิปัญญาล้านนาที่ทำการผลิตโคมล้านนาแต่ละท่าน ในชุมชนอื่น ๆ โคมล้านนาแต่ละชนิด ลักษณะ ลวดลาย เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิดในการประดิษฐ์ เพื่อเป็นการรวบรวมความรู้ ความเป็นมาของตัวปราสาท กับความชำนาญในการประดิษฐ์โคมล้านนาชนิดอื่น ๆ เนื่องจากปราสาทแต่ละท่านในแต่ละชุมชน มีความชำนาญที่แตกต่างกันไป

3) ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของเยาวชนที่มีผลต่อการอนุรักษ์ และสืบทอดการผลิตโคมล้านนาและกิจกรรม

References

ญาติาวินัย พิชทองกลาง.(2558). การอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาการผลิตโคมล้านนาชุมชนเมืองสารทตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *ปริญญาวิทยาสตรมหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา.(2561). การพัฒนาสินค้าหัตถกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้านถวายโดย
ชุมชน. *ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล.

ประทีป พิษทองกลาง.(2561). รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มผู้ผลิตโคม
ล้านนาชุมชนเมืองสาทร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล.

พิมพ์ชนก สังข์แก้ว.(2561). การศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรม "การปล่อยโคมลอย"
ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่. *ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศศิพร ต่ายคำ และนรินทร์ สังข์รักษา.(2560). การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่า
ของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดราชบุรี. *Veridian E-Journal* 8.